

FOAIE

пептръ

ИШТЕ, ИШМЪ ИИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 12.

Duminescă 23. Martie.

1841.

КАРАКТЕРЪЛ ПОПОАРЕЛОР

Трансилваніей.

(Descrie d'un D. Benigni. Tom: 2. cap. 7.)

Дескриереа че о фаче Азкторъ а съпра лъкѣторилор патрией поастре, есте тѣлт лѣтъ дин виадъ ши ши се паре къ маї пемеритъ, де кѣт орї каре алта че с'аѣ фѣкѣт пѣлъ дн зилеле поастре. Че есте маї интересант пептръ патриот, декѣт а'ши кѣпоаще дн тот кнѣла не кошпатриодїи сѣи, къ карїи аре а трѣи ши а сѣ вѣкѣра де черѣла чеї днкълзеде шиї хрѣнеде не тоді днпрезѣл!

Мареле принципат ал Трансилваніей, зиче Азкторъ, де кѣнд днчеде а не фї кѣпоскѣт дн исторїа лѣтїи, аѣ фост локѣл пѣвѣлрїи челор маї дескїлнїте пемѣрї, каре сѣ алзга зѣл не алтѣл днпрѣмѣтат, ка еле де кѣтрѣ алтеле сѣ фїе алзгате іарѣш. Адевѣрат, зѣеле днтр'ачеле пемѣрї сѣ стїнс фѣрѣ зрѣт, сѣ сѣ местекарѣ къ челе маї тѣрзїѣ велїте пїерзѣндзое къ тотѣл днтре дѣнселеле, аша кѣт днн карактерѣл лор чел націонал, днн овїчѣїрїе ши дрѣнтѣрїе лор п'аѣ маї рѣшас нїчї о зрѣт, ши чел шѣлт, пѣмеле зпор локѣрї тѣртѣрїеск къ аѣ фост одїноарѣ асѣелїѣ де пемѣрї не аїчї *)

*) Дакїи, Бісенїи ш. а.

Днсь къ аѣлѣта маї маре деосїверѣ есте дн карактерѣл, лїтѣва, овїчѣїрїе, релїдїїле четѣденещї ши domestic але ачелор нацїї, каре сѣ афлѣ асѣзїї ла пої. Ачѣаста сѣ доведѣше маї вѣртос ла нацїїле каре фак Статѣл Трансилваніей, кѣт: Бнгрїї, Сѣкѣїи ши Сасїї, кѣнд днтр'ачѣеа Ромѣнїї, Вѣлгарїї, Арменїї, Грѣчїї, Оврѣїї, Цїганїї, дѣнѣ кѣш стаѣ ши сѣ деосївѣск днтре сїне прїп кѣлтѣрѣ маї пѣдїтѣ сѣл маї тѣлтѣ, прїп індустрїа днтрѣ пѣгѣїтѣторїї ши мѣшенїгѣрїї, прїп фелїкрїїи де днсѣшїрїї четѣденещї ши націонале, пофѣтѣска ка Статїстїкѣл ши Етнографѣл сѣ іа аїнїте ла еле фѣкѣндѣшї черчетѣрїїте сале.

Аша дар есте днведѣрат, кѣтѣкъ дн Трансилванїа пѣ сѣ афлѣ зп карактер націонал пеперал (престе тот). Днтр'ачѣаста М. Принципат нїчї къ зп Стат ал Ебронїї п'ар абеа иѣлѣта асѣтѣпаре, кѣтѣ къ Елвѣдїа, знде днтокма ка ши ла пої рѣшѣнїдѣле де треї попоаре деосївїте трѣїеск днтр'о легѣтѣрѣ де Стат, дар прїп овїчѣїрїї, лїтѣвѣ ши дрѣнтѣрїї фоарте таре сѣ деосївѣск зпа де алта *).

*) Дн Елвѣдїа сѣлнт нацїї де кѣпетенїе Немѣдїї, Франкозїї, Італїенїї, фїешкаре къ лїтѣва ши къ овїчѣїрїе лор пѣчл.

Чине вреа съ възбаскъ характера национал а възі понор, ачела пз тревте съ ши факъ черчетъріле сале дп пласеле де ранг маі 'валт, ла каре кълтѣра (адевъртатъ саѣ аместекатъ кз реа) аѣ точитъ тръсѣріле челе фирещі, причіпінд ка ачеѣѣа пѣдін тѣлт, дп тоате цѣріле лѣмінате съ сеамене възл кз алтѣл. Иаса ши фабрика саѣ волтѣѣа четъѣанкѣлі ла ораше, ворѣѣѣл саѣ кѣсѣѣа цѣранѣлі сѣлп ачеле, ѣнде сінгѣр се поате аѣла ши кѣпоаѣе дпсѣширеа национал дп тотъ кѣпрінсѣл съѣ.

Блгѣріі. Ачеліа, каріі съ пѣтешк блгѣрі дп Трансилваніа, съ дін маі пресе тотъ саѣ де стареа новілімор, саѣ де сѣпзніі домпещі. Пласа де четъѣепі ши де словозі дптр'ачеастъ паѣіе есте мікѣ, ши несте тотъ аре фоарте пѣдінъ пѣтере де інтелігенѣіе (десволтареа мінѣіі) ши де авѣѣіе. Новілімеі де овѣѣе дп есте дпнѣскѣтѣ ізѣіреа де патріе, ліпире маре де інтересѣріле фаміліеі ши де прівілеѣіѣріле стѣріі сале, ши о семедіе национал, каре пѣтѣгѣѣітъ вѣѣѣѣе ордіна (дпчепѣтѣл) мор чеа рѣсѣрітеанѣ. Дптре ачелі новілі ши домпі аі цѣріі, каріі дін причіпа неаверіі саѣ але алтор стѣріі дппрежѣр фаміліаре, п'аѣ фост дп старе а'ші кѣдѣіга о кѣлѣтѣр маі 'палтѣ пріп дпвѣѣѣтѣрі, кѣлѣторіі ши експеріенѣіе дп лѣтѣа маре, ши каріі лѣкѣск ла мошнііе хѣрѣліте де ла стрѣѣзі, ла ачеліа зѣк съ маі аѣлѣ дпкѣ сінчерітате (дрептатеа ініміі), ізѣіреа де оаспеді ши сінплітатеа пѣравѣріаор, каре дпсѣ де тѣлте орі есте аместекатъ кз о кѣрѣліте пѣчоплітѣ, кѣнд дптр'ачеа партеа чеа маі кѣлѣватѣ, дптре каре аѣѣѣтѣ фоарте тѣлѣі вѣрѣѣѣі ши фетеі кз характер ши кз іѣіпѣѣ, шаѣ дпсѣшіт шиіе

дптр'о треаптѣ маі 'палтѣ саѣ маі де жон тотъ че есте възл дп лѣтѣа маре, дпсѣ де тѣлте орі ши грешеліе еі. — Аверіле сале ши ле еконтісѣѣе Новілімеа дпкѣ парте маре дзгѣ кінѣл чел грешіт а пѣрпінѣмор съі, дпсѣ тотѣш ла посесоріі ачеліа, каріі пріп іѣіпѣѣ, кѣлѣторіі ши експеріенѣіе аѣ дпвѣѣѣатъ съ кѣпоаскъ ши съ предѣіаскъ че есте маі възл, саѣ фѣкѣт скіѣвѣрі тѣлте, каре ажѣтѣ спре ачеліа, ка предѣл пѣтѣлѣтѣлі ши венітѣл дѣі съ се рідіче, ши дѣхѣл тіпѣлѣлі пресе тотъ не фѣгѣѣѣѣѣе ши дптр'ачеаста мерѣерѣ 'паіате, кѣчі дпѣлѣіреа тревѣіѣелор сілеск не стѣѣѣлѣл кз пѣтере, ка съші дескѣз ісѣвоаре пѣѣ де венітѣрі, де кѣтѣѣа пѣ вреа съ се факъ німіка де тот. — Індѣстріа четъѣанѣ ши менѣшѣгѣріле сѣлп пѣлѣ акѣт дптре възл пѣдін лѣѣіте; ши кіар ла четъѣі ши ла ораше възлѣл четъѣѣан есте маі тѣлт дедат ла еконтіа кѣпѣлѣлі, декѣт ла менѣшѣгѣрі ши де кѣтѣѣа дпсѣл не лѣлѣгѣ о аверіе възлшоарѣ арѣ воіе ши пѣтере де а прегѣті не фііі съі ла о віаѣѣ маі дпдестѣлатѣ, пѣ лесне дпші а лѣѣе пѣгѣѣѣѣторіе, тѣѣестріе саѣ ѣп менѣшѣг чіпѣтіт, дѣр маі вѣлѣтѣе старе де попѣ, офіціал саѣ адвокат; (каре, адекѣ адвокѣѣіа саѣ прокѣрѣторіа, прѣкѣт дп Блгаріа апа ши ла поі адѣѣе кѣдѣігѣрі марі); дпсѣ ачесте сѣлп рѣтѣшѣіѣеле дін характерѣл чел ѣекіѣ национал, каре прѣкѣт ла тоате ѣадііе одіііаорѣ рѣсѣвоіпѣѣе, аша ши ла възлѣрі, аѣ фѣкѣт, ка пѣлѣ акѣт съ прівеаскъ кз зрдісіре ла менѣшѣгѣріле ши кѣпріндеріле де паче. — Цѣранѣл възл, пѣдіні лѣлѣад аѣарѣ, съ дпне де слѣѣѣѣѣшіі домпещі саѣ пѣменѣѣі. Дін стареа мор поате дпѣѣѣе орі чіне ла ста-

реа чеа славъ а кълтареі ші а аверіі, дп-
тръ каре съ афль ачеастъ парте а зпгърі-
лор. Дпсъ тръсъріле челе де кълпетеніе
а карактерълзі націонал съ афль ші ла
дъраніі чеі маі сърачі ші проці дп по-
поръ ачеста, адекъ сіпчерітатеа, ізвіреа
де стръніі ші фала націоналъ.

Съкъзіл есте рѣдіт къ Зпгъръл прпн
лімбъ, ориціпъ ші обічеісрі, де ші ел де-
ла цпнзгъріле дп каре лъкъіеше, аъ лват
піде дпсзшптъді че деосівеск пе тоді лъ-
кзиторіі дела пънді, ші дптре съкъі, прпн
челе доаъ пласе де арманіі (Primitivi et
Fixidarii) есте зп маі маре пзтър де
словозі, іаръ пзтъръл ювацілор допнеці
ла еі есте къ тълт маі пзціп де кълт ла
зпгърі. Съкъзіл пзціп аплекат ла тревіле
ші ла къцігъріле стъріі четъденеціі, ші
маі тълт дедат ла слъжва артелор ші ла
кълтара пълдптълзі, ка дърпн песте тот
есте маі лъкръторіс ші маі індзстріос де-
кълт зпгъръл, тотъш дп тревіле сале се
маі цпне дпкъ преа таре де обічеіл стръ-
взілор съі, ші е лъкръ греъ а л конвіп-
це пе джпсъл, кзткъ зпеле се пот фаче
маі віне, де кълт леаъ фъкът пърпндіі ші
стръшонші лзі. Фіреціле аплекърі ші
капачітатеа де кълтivarе а ле съкъзілзі,
прекът ші а ле зпгърълзі, сълпт взпе, ші
дп прівпнда карактерълзі лор морал, съ-
кзіі де астъзі пъ маі пот фі тзстраді пеп-
тръ слъвічзні де ачелеа, де каре скріто-
ріі маі векі, кзтм Forgács, Szamosközi ші
Wolfgang Bethlen (адесеорі ші де зра
партідеі орвіді), дпвіновъдеск адесеорі пе
стръвзіі лор, дпн протівъ дп прівпнда
тръсърілор прімаре ал ачелзіанші, се по-
трівеск еі къ Зпгъріі. — Реліціосітатеа есте
тръсзра де фрънте дпн карактеръл съкъі-

лзі; ел дптръ дпплпнрех даторпнделор
ші а обічеісрілор сале реліціосе пзвезде
акзратедъ стръпсъ. — Че се цпне де
стръктера тръпълзі, Съкъзі ка ші Зпгърі,
песте тот маі вжртос сексъл върътеск,
есте зп соіъ де оамепі фръшоші ші ца-
пені, маі тълт де о статъръ де міжлок,
дпгесаці ші вжшоші. Тръсъріле фецей
лор сълпт ацере дар пъ неплъкзте, пелеа
лор врзпеть (пегрїчоастъ), пъръл ші окіі
партеа чеа маі маре пегрїі. Оамепі
де ржнд пе кпоскжнд пълъ акъта моле-
шпреа ші десфрълпареа, се вжкръ де о
съпътате статорпкъ ші пъ араре орі а-
жпгъ ла вьгърънеше аджпчі.

Оріціпа цертанъ а Сасілор трап-
сілані о доведеск ші дзпъ шапте сѣте
де апі, форма тръпеаскъ, лімба, пъравзріле
ші обічеісріле. Зп попор словод, сіпгър
лзі Дзтнезеъ ші прпнцълзі църіі сзпъе,
Сасіі п'аъ пъстрат націоналітатеа лор,
ші сконъл, пептръ каре краіі чеі дп-
целенці іаъ кіемат пе еі дп царъ, адекъ
пептръ апърареа хотарелор, кълтара пъл-
тжптълзі ші індзстріа дп тецешзгърі
лаъ дпплпнїт къ кредпндъ. Дпкъ ші а-
къта сказнъл прімаріс а пегъдеторіеі, а
індзстріеі ші а лъкръріі тецешзгърілор
есте дп орашеле ші дп цпнзгъріле съ-
сеціі. Стареа ші дрептъріле челе потрп-
віте (Steifheit), аъ адъс дптре джпшіі о
дппърдпре маі потрпвітъ ші мішкаре маі
маре а пропрїетъдіі пълдптълзі ші а а-
веріі, дар прпн ачеста ші авъдіе маі тъл-
тъ ші маі маре непрецетаре пептръ къ-
цігърі, де ші ачестеа дпн зртъ дпкъ пічі
пе де парте п'аъ ажпс ла ачеа треаптъ,
ла каре ар пътеа ші ар тревзі съ ажп-
гъ, ші пе де опарте дпн времіле челе векі

маї възне ці ажисестръ. 1) Сасъл песте тот есте възоскът де липіреа кьтрь прінцъл съь, кьтрь крединга са, кьтрь пьравьріле пьрінділор съі. О кьлтзрь по-трівітъ есте ші дьтре породѣла де рѣнд кѣ шьлт маї таре лъдітъ, де кьлт дьтре але челорлалте націі, ші дьранѣла сас есте престе тот кѣ маї възне пьравьрі, декьлт дьраніі дін челелалте націі, дьсъ ел дн контраст кѣ пьравѣла Церманілор, пѣ поате аскьнде оарешкаре дѣх депьртьторіѣ, дн-кис, препьиторіѣ ші аліан кьтрь стрьніі, зр-твьрі че він дела позіція соціалѣ Сасілор дн стат, каре не дѣлшій іаѣ сіліт, дрептвьріле ші націоналітатеа а шіо апьра кѣ жалзліе дн контра феліпрімілор де атакзрі. — Форта трѣнеаскъ а сасілор трапсілвані есте кѣ тотѣла ші кьрат немцаскъ, статьра песте тот маї шьлт таре ші скьззвьт декьлт дн-палтъ, трѣсвьріле фісіогноміеі пѣ сьлт аша ацере ка але Ынгьрѣлѣ ші а ле Ськьвѣлѣ, дьсъ плькьте, ва ла секьла фемеіеск, токма ші дн ствьріле де міжлок адесееорі фьрвоасе, окіі маї шьлт альбастріі саѣ ві-пещі, пьрѣла ші барѣла влондіпѣ. Еі пѣ сьлт івді ші зшорі ва зпгьрѣла ші ка сь-кьѣла, мішкьріле лор сьлт маї домоале, дьсъ пѣ маї пьдін тарі. Дедаділа о ві-ацѣ маї комодѣ, дн прівінда пьртвьріі грезтьділор трѣнещі стаѣ дндьрпнтѣла челорлалте націі ші маї вьртос дндьр-пнтѣла ромѣнілор, ші сьлт сьпъшіі ла маї шьлате воале ші сльвѣчнї трѣнещі, фьрѣ ка тотѣш пентрѣ ачееа сь се поатѣ пьмі зп соіѣ де оамені слабі, ші дьтре еі дн-кѣ се афлѣ шьлці вьтрапні тарі. Австрі-ачіі протестанці (аша пьміціі Laendler) веніціі дн адѣа жьтѣтате дін веакѣла тре-кѣт дн маї шьлате локвьрі сьсенці, дшї маї

пѣстрезь днкъ характерѣла лор націонал ші діалектѣла лор, ші сьлт кьпоскъці маї вьр-тос де сіргьиторі, економі ші індустріоні.

Кѣ пьштвьрѣла сьфелетелор Ромѣніі дьтрек не тоате челелалте попоарѣ дн Трапсілваніа. Ші ачестѣі попор сокотіи дѣл песте тот патьра пичі де кьм пѣ іаѣ фост маштехъ, де ші дн зпеле днпътвьрі пиче прівініі кліматиче ші локале прѣвѣла маї пьтєроасе сльвѣчнї трѣнещі. 2) Не се поате тьгьдзі, кьткъ песте тот дьтра-лѣкьиторіі Ромѣніі а Трапсілваніеі кьлтз-ра дькѣ пѣѣ фькьт аша тарі днпайнтвьрі, ка дьтре чеілалці каріі дн прівінда пріві-лецізрілор лор сьлт маї шьлт пьртівіці, прін зрмаре, кьткъ зрмвьріле ачестеі ліпса, дькѣ се маї поате бьга де сеамѣ адесее-орі дьтре дѣлшій. Дьсъ ачєаста есте сінгьр резьлтатѣла времілор де маї пайнте-дн каре вічвьріле непрекьрмателор рьсвоа-іе ші але прьдвьрілор днфрікошате зьчєа-кѣ пьтере де фєр не царѣ ші маї вьртос не пласа сьпъшілор домпещі, де каре сє-ціп ромѣніі парте маре. Ші дн прівін-да ачєаста гьверпѣла фьрѣ днчетаре лѣ-креазь спре а да ла о парте тоате педє-чїле, ші інфлзінда шкоалелор елементаре че се тот днтѣлдеск прєкьт ші спорі-реа ствьріі възне а фамілілор се аратѣ тот маї шьлт, маї вьртос не ла сателе ро-мѣнещі, че се кьпрінд дн пьтѣнтѣла чел сьсєск словод. — Ромѣнѣла де овще пѣ е де статзрь преа маре, дьсъ стрѣкьтєра трѣпѣлѣі сьѣ е дндєсатѣ, таре шіі первоа-сѣ. Трайѣла віедіі чел аспрѣ, ла каре ел дін прьчїе трєвѣіе сь се дедєа, дн аспрє-ще ші дн фаче дєстоінік, а сьфєрі грезть-діле трѣнещі зшор ші фьрѣ інфлзінцѣ стрікьчєасѣ аспра сьпътвьдіі. Пьрѣла сьѣ

есте маї вѣрѣос негрїи ши тѣос, тѣс-
рїле образлїи сѣнт ацере ши се араѣ
вѣдїнд патїмї фербїндї. Тотѣнї фїсїогно-
мїа лїи нїчї де кѣм нѣ есте пенлѣкѣтї, ши
атѣт днтре вѣрѣадї, кѣт ши днтре фе-
тїої афлї капете де о фѣтїсеѣ рарѣ. Еї
се нок ївте нентрѣ стареа днсѣрѣїеї, ши
тотѣнї ажнп ла вѣтрѣвѣде адлѣчї ши
днѣт дн пѣтере. Ромѣнлї кам деа рѣп-
дѣл дн ал доазечїлеа ан се днсоарѣ, ши
пїреаса арапе орї есте трекуѣтї де чїнчї-
спрезече; дечї днтре дѣншїи нѣ е рарїтате
а ведеа вѣнї (шошї, авї) нѣмаї де треї-
зечї ши кѣдїва анї ши днтвїлїреа нѣшг-
рѣлїи сѣфлетелор ла ромѣнїи, маї вѣрѣос
дела лѣдїреа ценералѣ а днтвїадерїи кѣ
вѣрсат, есте дн пропорцїе сокотїнд, кѣ
нѣлат маї днсетнѣторїѣ, дечїт ла челе-
лалте пацїї. — Карактерлї морал а Ро-
мѣнїлор песте тот нѣ не преа тѣлѣтїе-
це. Пѣтернїка апѣсаре, каре дн маї тѣлте
сѣте де анї зѣкѣ не чеа маї маре парте
а ачестїї попор, лїпса кѣлѣтїреї релїѣосе,
морале ши интеллектѣале, каре авїа акѣта
кѣ днчетлї днчепе а се депѣрта прїп не-
восїта сїлїнѣтї а гѣвернлїи, нентрѣ кара-
ктерлї морал а Ромѣнїлор днѣт аѣ авѣт
овїчнїтеле зрѣтїрї. Нїде патїмї фербїндї,
кѣрора ле лїнсеѣе сїндѣтлїтѣл морал,
ла еї се араѣтї адесеорї днтрѣн кїп стрї-
кѣчос. Мѣнїа ши поѣта де рѣсѣвнаре аѣ
ла дѣншїи кѣтеодатѣ зрѣтїрї днфрїкоша-
те, маї вѣрѣос дакѣ веѣїа ла каре еї аде-
сеорї се словод, маї днкоардѣ днтѣрлѣ-
тѣчїнеа лор. *) — Ромѣнлї песте тот

нѣ есте преа днѣрѣторїѣ; тѣрѣнїцелѣ лїи
нѣ сѣнт преа марї, ши ел есте дедат, маї
тоате кѣте дн тѣрѣїеск а ши ле фаче дн-
сѣн; де ачї индїстрїа ла ачест попор есте
днѣт дн чеа дїн тѣї прїачїе. Днтрѣ нѣ-
зїреа овїчїзрїлор релїѣосе ромѣнїи сѣнт
фоарте страшнїи, днѣт не лѣнпгѣ ачестїа
ши сѣпертїдїошї дн о тѣрѣнтѣ маре. А-
честїа есте о фїреаскѣ зрѣтаре а апѣсеї
тѣрѣте де кѣлѣтѣрѣ, не каре ши пѣлѣтї а-
стѣзї маї стѣ понїтеа де леѣеа греческѣ
не ла сате.

(Ва зрѣта)

ГЕОРГИЕ ШИНКАИ

Немѣрїторѣл Георгїе Шинкаї де Шин-
ка доктор де Фїлософїе ши Теолоѣїе, с'аѣ
нѣскѣт дн Ардеал ла 28 Феврѣарїе 1753,
дїнтрѣ о фамїліе чїнстїтѣ, а кѣрїа нѣме фї-
гѣрѣ адесе орї дн апалеле клерѣлїи Ро-
мѣнїеск. Пѣдїн се шїе деспре вїада лїи
атѣт де тѣрѣадѣ, лѣкрѣ чеї есте комѣн
кѣ атѣда вѣрѣадї марї дїн времеа веке
ши поѣ. Атѣта шїм кѣ ши аѣ сѣвѣршїт
днвѣцѣтїрїле дн Рома, знде де ла 1774
пѣлѣтї ла 1779 аѣ фост Секретар вестїтѣ-
лїи Коллеѣїѣ де propaganda fide, сѣвт про-
текѣїа Кардїналлїи Стефан Борѣїа. Ла
анл 1780 днтѣрнѣндѣсе дн патрїа са,
цїнті дндатѣ лѣреамїнте а окѣрѣтїрїї а-

нографї, днѣт нїчї знл н'аѣ карактерїзат
нїчї тѣкар ама дрент ши фаворавїл не ро-
мѣнїи трансїланїї, ка дѣтнеллїи. Кѣдїва ар-
тїкомї маї проаспедї дн фолїе знгрѣдїї де-
ла Пожон нѣї поменїм.

Днс. поастрѣ

*) Мѣлт зїче D. Benigni кѣ ачестеа ши кѣ зрѣ-
тїтоареле доаѣ нѣнѣтїрї! Кѣ тоате ачестеа
не кѣт шїм пої, дїн кѣдї статїстїчї ши ет-

свѣра са. Отъ нѣмѣ директор Скоалеї ро-
тѣнедї дїн Блаж, маї не зрѣтъ директор
Скоалелор націоналє зїне дїн тот прїнци-
патл Ардеаллї, пост чїстїтор че азъ
окупат доїспрезече ані; дн сѣршїт ѳ
орѣдѣт Корректор а крїдїлор Ромъ-
недї дїн Тїпографїа зїверсїтїдї Унгарїеї.
Талантл сѣъ, днатели сале кїпоцїнїе,
сїргїнда са де а адѣче нацїа Ромъне-
скѣ дїтр'о старе маї ферїчїтѣ, дї адїдарѣ
маї нѣлдї врѣжмашї. Ніде сѣврпавї кле-
ветїторї, соїз де оаменї тїкълонї шї фї-
кошї дн зѣгрѣвїрѣ ка зї от прїмеждїос
Статлї. Алдїї ар фї кѣтат сѣ се дїсвї-
повѣдаскѣ. Шїнкаї ера преа маре спре
а се днжосї ла ачеаста. Се лепѣдѣ де
тоате слѣжвеле сале, шї се трасе пѣлѣ
ла сѣршїтѣл вїедї сале, дн Сїнеа, са-
тѣл комїтатлї Авѣ Уївар дїн Унгарїа,
лѣнгѣ фїї Коптеллї Данїл Ващ, не лѣн-
гѣ каре се адѣпостїа, кѣм зїче ел днсвншї
„ка ла нїде зченїчї аї сеї, пѣлѣ сѣ сѣвр-
шаскѣ тѣка скрїереї Хронїчеї Ромънедїї
нептрѣ фолосѣл Ромънїлор, дїндре карїї
знїлар фї врѣт морт де кѣт сѣ скрїе а-
честе.“ Днтр'ачеастѣ ретрацере їзвїт де
сколерїї сеї, чїстїт де тодї чеї чеї копо-
щеа, дн реладїї прїетїноасе кѣ днвѣдациї
Ардеаллї шї а Европеї, кѣ Енгел, кѣ
Самїл Клаїн, кѣ Вѣлкап, кѣ Георгїе Ла-
зар, кѣ Петрѣ Маїор, кѣ Данїл Корнїдес
де кѣт кареле, дѣлѣ тѣртѣрїсїреа лї, маї
днвѣдат п'аѣ авѣт корона Унгреаскѣ дн
времеа са, кѣ Катона Історїографл, кѣ
Цїкїндеал Фавлїстл, кѣ Ковачїчї, Шїн-
каї петречеа о вїеадѣ хѣрзїтѣ нѣмаї вї-
веллї оменїрїї шї неатлї Ромънеск, кѣ
акѣрїеа їсторїе ел се днделетнїчїа де маї
тѣл де треї зечї де ані. Бїблїотечїле

Ватїканлї шї а ачелор лалте орашѣ дїн
Італїа, а Вїенї, а Бѣдеї, а Трансїлванїеї
дї десвїлїсерѣ комоареле лор челе маї
асѣтїсе. Аша Шїнкаї адѣлѣ чеа маї маї
ре коллекцїе де докѣментѣрї Ромънедїї
каре нѣтѣ фї вреодатѣ; де време че сѣ
алкѣтїа де маї тѣл де треїзечї томѣрї
їн фолїо. Днвогѣдїт кѣ асемїне прецїоа-
се одоаре се нѣсѣ ла лѣкрареа Хронїчїа
Ромънїлор, деспре каре ел днсвншї,
днтр'зї рѣванш дїн 25 Феврѣарїе 1804,
скрїеа прїетеллї сѣъ Енгел:

„Meum quippe est Annales universae
Nationis Valachicae, proinde etiam Kuzzo-
Valachorum, quos Czenczaros vocant, con-
scribere quod et feci inchoando a Trajano vel
potius primo Decebali contra Romanos bello
usque ad an. 1660. Opus in dies continuo,
locupletum et polio, neque prius de editione
cogito, quam quidquid potero ad annos
congressero“

Ачест монѣмент тѣред нептрѣ Ро-
мънї дн зрѣт де ла Траїан пѣлѣ ла 1808,
кѣнд ера гата сѣл де ла тїнар сѣлт Тї-
тлї де:

ХРОНИКА РОМЪНІЛОР

Шї а маї тѣлтор неатѣрї, дн-
кѣтаѣ фост еле аша де аместекате
кѣ Ромънї, кѣт лѣкрѣрїле, днтѣт-
плѣрїле шї фантеле знора фѣрѣ
де але алтора нѣ се пот скрїе не
днделес, дн маї тѣлте мїї де Ат-
торї, дн кѣрсѣл де 34 де ані кѣл-
леасѣ.

Дн мїнѣтл че ера сѣ пѣлїче аче-
астѣ комоарѣ, ла 1808, моартеа венї деї
рѣпї нацїеї Ромънедїї акѣрїеа ел ѳз по-
доаба.

Шинкаї, афаръ de Хроника са, пълн-
къ тн шпр de калндаре de Буда дн каре
се гъсеск маї тълте артикле алектъите
de дъпсъл, шї чеа ъптеї граматикъ Ромъ-
неаскъ къ литере Латинейї, ла каре лжкръ
дмпрезвѣ къ Самѣл Клаин, шї каре епнї
de сѣт тинар сѣт Titлз de: Elementa
linguae Daco-Romanæ sive Valachicae.
Vienna 1780.

Din Хроника са, се маї афлъ доъ е-
жесмпаре, дъпъ кът шїѣ; зпъл, че есте
оригиналел лѣи Шинкаї, се афлъ дн Библіо-
тека Цимпашлѣ de ла Блаж, че аѣ фост
днлпнте а ръпосатѣлѣ Епископ Вълкан:
шї ал доїле есте проприетате а Пър. Ар-
химандрит Германо дн Іаншї. Ної пълъж-
дѣш къ Къвиошиа са се ва гръви, дн пѣ-
дпнъ време, а днзестра пре пълкѣл Ро-
мълеск къ ачест кап d'оперъ а ерѣдїейї.

Хроника лѣи Шинкаї есте тн лжкръ а-
тът de mare, атът de преѣос, днкът къ-
впнтеле днї лпсеск сире а тн аръта мї-
рареа. Мїї de документърї некъпоскъте,
раре се афлъ адъпате; шї пѣ стаѣ ла дн-
доесал de а зиче, къ кът Хроника ача-
ста пѣ ва фї пълкѣтѣ, Ромънїї пѣ вор-
аве Історїе. *)

М. Когълнїчеан
(Архива Ромънеаскъ).

*) Канд ам четїт маї днтѣз ачсасъ биографїе
пѣ дн „Архивъ“ чї дн „Дачїа литераръ“ дн
1840, de шї сїнгър днтре патрѣ пѣредїї, м'ам
апрїнс дн фацъ de възпрїе шї de рѣшїне.
Шинкаї трансїван шї пої днкъ трансїванї.
. . . Домъла меѣ, ддї мълдемїц пентрѣ а-
честе датърї интересанте дн вїаца лѣи Шин-
каї; фїе ла еле сѣ деа прїлеж алто-
ра а скоате ла лѣтїнъ шї маї тълте.

Редакторъл.

КЪЦЕТЕ

Ла тор.м.ж.п.т.л а доаъ фечоаре.
(Martie 17 шї 18).

Шайспрезече анї, че вржстъ днерїко-
шатъ пентрѣ сексѣл ачеста! — Вї с'аѣ
прелвпцїт фїрѣл фрѣмосеї воастре вїедї
пълъ ла шайспрезече анї. Дакъ ерадї те-
пїте а рѣтне ваїерїме іпїтї шї а скѣтѣра
тоатъ фїпца пълкъторїмор воцдрїї, пентрѣ
че токма дн вржста ачеста? пентрѣ че
пѣдеждїле а тжтор овї че къта ла вої
къ о сѣїалъ сѣлптъ шї вредпнїкъ de фрѣ-
моаселе воастре днсшїрї, сѣ ле префачедї
деодатъ дн фѣт шї дн чеадъ? Дава е-
рацї сѣ деспоїадї соѣїетатеа оаменїлор
дн мїжлокѣл кѣрора трѣїадї, de атътеа
фертече атът а ле фрѣтсецїї дн афаръ,
кът шї маї вѣртос а ле іпїтї воастре,
къ каре мѣла преаналѣлї артїст аша во-
гат въ днзестрасе, пентрѣ че сѣ о фаѣедї
ачеста аша кѣрѣнд дн доаъ зїле зпа дѣ-
пъ алта? Саѣ че сѣ зїк? пѣ аша: дакъ
ерадї сѣ въ арътацї пълъ ла астъ тѣск-
рѣ крѣде кѣтрѣ чеї ретаншї дн вїадъ,
пентрѣ че пѣ въ лжарѣцї de тѣлпъ дн а-
чееаш зї, дн ачелаш час, дн ачелаш мї-
пѣт? Ха, поате къ аї воцдрїї атѣчї ар-
фї венїт ла къцетѣл, de а въ днсоѣї не
амѣндоаъ сѣпт речеа шї апѣсѣтоареа зм-
вѣрѣ ал ачелѣаш тор.м.ж.п.т. Шайспрезе-
че анї: пентрѣ че пѣ шайспрезече зїле,
саѣ чел тълт шайспрезече лѣнї? Мпнтеа
адѣпкѣлѣ черчетѣторїз а патѣреї оменедїї
е волнїкъ а шї респѣнде ачї къ ежпце ре-
че кът е речеала зпѣї врѣжташ; дар іпї-
та зпѣї татъ, шї къ атът маї тълт арса
шї пълъ ла прїтеждѣїреа вїедїї стоарса
іпїтѣ а зпѣї тате, чїне ва кѣтеза а се
днчерка сѣ о астѣмпере!

Фечоарелор! вої дн окїі пощрїї ераці днсьнх съпътатеа днтрънатъ дн формъ оменеаскъ:, трандафїрїи ображілор вощрїи фъгъдзіа атъта прїсос де віадъ. Спънеціїмі, дн каре парте а органистмълї востръ ера аскънс фаталъа сімъвре а вікленеї морці? — Мі се паре къ о зъреск внде ста. Оаменїлор, дескїдеці окїі, пъндїці пашїі морціі шї о ведї афла адесорї дн-волдърїтъ токма дн ачеса че пътїм прї-сосъа вїедїї. Дар, еа тревзіе съ фїе жъ-ратъ връшташъ а знеї съпътъці преа дн-кълзїте де скїптеїа чеа череаскъ. Моарте, пе тїне фїлософїї воїеск а те фаче прїетї-на оменїмеї; еъ днсь цїо спъїз днпашїте, къткъ дн чеа де пе зрѣтъ тїкълошїе шї шїшелътате, де аї венї спре аїмі днтїнде ажъторїз къ тъна та чеа ръспъндїтоаре де фїорї, тот де връжташъ те воїз авеа. Тъ поате къ веї фї кътръ мїне дреаптъ; днсь сімпїчеле пръзї че ам вьзът пълъ акъта фъкъте де тїне пе аїреа, деапързреа вор цїнеа пърете де пеїмпъкаре днтре мїне шї днтре тїне.

Домпїторїкле а патъреї, іартъ дндръ-спелеї отълїї, каре вїтъ де сіне астфелїз, днкът се днчеаркъ а пътрънде пълъ ла фатърїле проведїндеї тале. —

АЛЕРГАРЕ ДЕ КАІ ДН АНГЛІА.

Алергареа де каї есте дн Англіа о днделетнїчїре фоарте пълкътъ тьтърор стърїлор. Еа съ фаче днтръп лок ть-сврат де формъ квадратъ сеаъ ротъндъ,

днсьннат прїи стълпї алвї пе карї алер-гъторїі тревзе съї аїбъ пързреа дн дреа-пта лор. Локъл че аре съл петреакъ за-вал дн чїї алергъторї, есте де 4 мїле Ен-глезо. Фїешкаре дн каї ачеціа тревзе съ поарте о хотърѣтъ гревтате каре дн-днсемнеазъ пентръ тоді жокеїі че аъ съ къльреаскъ. Дакъ зп жокеї есте маї шор, атъче і се пъне атъта гревтате пълъ че съ фаче днтокмаї. Дакъ жокеї днпрезпъ къ шемїле, фржїле шї челелан-те лъкрърї с'аъ къмпънїт де кътръ цъдекъ-торїї чеї църаді, атъче ла съмпъл че мї се дъ прїи зп корп де вълнат, съ ашазъ днтро лїне дреаптъ депашїтеа знеї фржї-гїї днтїнсе. Фржїгїа дъндъсъ цос съ съ-флъ дн корп шї къльреції днчен а алер-га; обїчпїт дн 8—9 мїнзте депъртареа със арътатъ есте петрекътъ. Слпнт пїлде къ зп кал де треї орї днтръ о дъпъ амеа-зъзї аъ алергат, шї дн тоате ръндърїле аъ къщїгат, адекъ дн 27 мїнзте аъ петрекът 2½ мїле германе. Днтре фїешкаре алер-гаре съ фаче о пазъ де зп чеас шї маї віне. Дндатъ че къльреції аъ ацънс ла локъл хотърѣт, атъче съ къмпенескъ де поъ пентръ а съ віде, де паъ лепъдат чева дн а лор гревтате. Везетеї іаъ дндатъ каї, дї щерг віне, ле къръдъ пїчоареле іаръ маї къ самъ днкїетърїле шї ле тоар-нъ віп спанїолескъ. Дъпъ ачеаста се ако-пър шї апої дї презъмълъ пълъ ла алтъ алергъгъръ.

(Ікоана Л.